

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตร
และสหกรณ์การเกษตร สาขาบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี
**Determinants of Loan Repayment from Customers of The Bank for
Agriculture and Agricultural Cooperatives: Ban Phue,
Udon Thani Province**

เฉลิมชาติ ชัยวิลา และ ศิวาพร ฟองทอง

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Chalermchart Chaivila and Siwaporn Fongthong

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Chalerm13512@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมทางด้านหนี้สิน และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้าเงินกู้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกค้าเงินกู้ ธ.ก.ส. สาขาบ้านผือ จำนวน 390 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุโลจิสติกส์

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางด้านหนี้สินของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นลูกค้าเงินกู้ของธนาคารเฉลี่ยที่ 13 ปี โดยมียอดเงินกู้ครั้งแรกเฉลี่ยที่ 97,531 บาท โดยใช้หลักประกันเป็นอสังหาริมทรัพย์และบุคคล (ร้อยละ 37.50) ลักษณะการกู้เงินแบบกลุ่มบุคคล (ร้อยละ 68.52) ซึ่งมียอดเงินกู้คงเหลือเฉลี่ยอยู่ที่ 297,237 บาท อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 7.27 และมีการพักชำระหนี้เงินต้น (ร้อยละ 64.45) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการชำระเงินตรงตามระยะเวลาที่กำหนด (ร้อยละ 77.34) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ปัจจัยด้านธนาคาร ได้แก่ หลักประกันเงินกู้ ประเภทอสังหาริมทรัพย์ และความพึงพอใจต่อพนักงาน ในทางตรงกันข้ามปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายฉุกเฉินระหว่างช่วงการชำระหนี้ และปัจจัยด้านธนาคาร ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้

คำสำคัญ: การชำระหนี้; ลูกค้าเงินกู้; ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

Abstracts

The objectives of this research were to 1) to examine the customer's loan repayment behavior, and 2) to examine the determinants of loan repayment from customers of Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC), Ban Phue Branch, Ban Phue, Udon Thani. This quantitative research used purposive sampling method to get a sample group of 390 customers of BAAC, Ban Phue Branch. The questionnaire was collected data. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple logistic regression analysis.

The results showed that: the customer's loan repayment behavior found that the majority of the respondents were the average bank loan at 13 years. The average first loan balance was 97,531 baht and used as collateral for real estate and individuals (37.50%). The respondents used the characteristic of individual loans (68.52%) with average outstanding balance of 297,237 baht, average loan interest rate 7.27% and mortgage loan (64.45%). The majority of the samples had paid payments on a regular basis (77.34%). The factors were affected the debt repayment of BAAC, Ban Phue brunch Udon Thani province, in which positively significant banking factors such as collateral for real estate loans and satisfaction on bank officers' services are affected. On the contrary, for negative significant factors that affect the debt repayment are economic factors such as emergency costs during the repayment period and banking factors such as loan interest rates.

Keywords: Loan Repayment; Loan Customer; Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC)

บทนำ

ปัญหาเรื่องหนี้ครัวเรือนได้รับความสนใจจากหลายหน่วยงาน เนื่องจากปริมาณหนี้ที่เพิ่มขึ้น โดยประเทศไทยมีอัตราส่วนหนี้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (Debt to GDP) ณ ไตรมาสที่ 3 ปี 2561 ที่ร้อยละ 77.8 เมื่อเทียบกับไตรมาสที่ 1 ปี 2546 ที่ร้อยละ 40.6 อันมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น การที่ครัวเรือนเข้าถึงบริการทางการเงินง่ายขึ้น อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่อยู่ในระดับต่ำ เป็นต้น หากหนี้ครัวเรือนอยู่ในระดับสูงเป็นเวลานานจะไม่สอดคล้องกับระดับรายได้ จะส่งผลกระทบต่อครัวเรือนขาดสภาพคล่องทางการเงิน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพต่อเศรษฐกิจโดยรวม (กนกพร อินทรักษ์, 2562 : ออนไลน์) โดยเฉพาะครัวเรือนเกษตรกรที่มูลค่าหนี้สินในครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลกระทบต่อภาระหนี้ของเกษตรกรหรือไม่ โดยเฉพาะจังหวัดอุดรธานีมีหนี้เฉลี่ยต่อสัญญาเงินกู้ที่ 164,021 บาท ในไตรมาสที่ 3 ปี 2561 ถูกจัดอยู่ในกลุ่มหนี้สูงที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรในจังหวัดอุดรธานีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมงและรับจ้างทั่วไป โดยมีครัวเรือนประกอบอาชีพเกษตรกรรมจำนวน 213,260 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 49.42 ของครัวเรือนทั้งหมดซึ่งมีฐานะยากจนและมีหนี้สินจำนวนมาก ประชากรจังหวัดอุดรธานี มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือน 18,095 บาท มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือน 13,915 บาท มีหนี้สินต่อครัวเรือน 79,850 บาท สำหรับสถานการณ์หนี้ครัวเรือนของจังหวัดอุดรธานี เหตุผลสำคัญในการก่อหนี้ คือ ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

ภัยแล้งและต้นทุนทางการเกษตรที่สูง ประเภทหลักทรัพย์ที่นำมาค้ำประกันเงินกู้มากที่สุด คือ ที่ดิน (ชยานิชฐ์ สังสีโห และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ, 2560 : 16-27)

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นธนาคารของรัฐ สังกัดกระทรวงการคลัง ที่มีการให้บริการด้านสินเชื่อให้กับกลุ่มเกษตรกร จากปัญหาหนี้สินและการชำระหนี้ของเกษตรกร ธ.ก.ส. ได้มีการตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ตามหลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกักเงินสำรองของสถาบันการเงิน ตามหนังสือประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส.5/2559 เรื่องหลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกักสำรองของสถาบันการเงิน ต้องสำรองจ่ายหนี้สงสัยจะสูญ 100 เปอร์เซ็นต์ โดย ธ.ก.ส. มีการกักเงินสำรองสำหรับจำนวนหนี้สงสัยจะสูญที่ธนาคารต้องสำรองจ่าย ณ สิ้นปีบัญชีของในแต่ละปีบัญชี มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ดังแผนภาพที่ 1 (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2558, 2559, 2560, 2561 : ออนไลน์) ทั้งนี้ ปัญหาหนึ่งอาจมาจากการชำระหนี้ที่ล่าช้าของเกษตรกรซึ่งเกิดจากปัจจัยเสี่ยงที่หลากหลาย ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทางการเงินต่อสถาบันการเงินตามมา หากเกิดปัญหานี้ค้างชำระเป็นจำนวนมาก จะทำให้ผลการดำเนินงานของธนาคารขาดทุนและอาจรุนแรงจนถึงขั้นต้องปิดกิจการ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงิน ในที่สุดแล้วระบบเศรษฐกิจของประเทศจะขาดเสถียรสภาพ

แผนภาพที่ 1 แสดงจำนวนเงินกันสำรองหนี้สงสัยจะสูญ ธ.ก.ส. ตั้งแต่ปี 2558-2561
ที่มา: ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2558, 2559, 2560, 2561 : ออนไลน์)

จากปัญหาหนี้สินครัวเรือนของจังหวัดอุดรธานีที่สูงและปัญหานี้ค้างชำระดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ จึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้สินของเกษตรกรของ ธ.ก.ส. สาขาบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ลูกค้ายืมเงินกู้โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพเป็นรายปี ตามผลผลิตทางการเกษตรของพืชเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ นอกจากนั้นยังมีรายได้เสริมจากการประกอบ

อาชีพทั่วไปหลังช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวและจากบุตรหลานที่ส่งมาให้ ด้วยลักษณะการกู้เงินและรายได้ที่ต่างกันของเกษตรกร จึงเป็นที่น่าสนใจว่าปัญหานี้สินครัวเรือนและหนี้ค้างชำระที่มีแนวโน้มสูงขึ้นนั้น เกิดจากปัจจัยใด เช่น การกู้เงินที่ใช้กลุ่มบุคคลค้าประกัน หรือกู้เงินโดยที่ซื้อสังหาริมทรัพย์ค้าประกัน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แตกต่างกัน ระยะเวลาการเป็นลูกค้าเงินกู้ การให้บริการของพนักงาน ราคาประเมินสังหาริมทรัพย์ รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรและนอกภาคการเกษตร การกู้เงินได้จำนวนที่มากนั้นส่งผลต่อพฤติกรรมการชำระหนี้หรือไม่ ในการนี้ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้าเงินกู้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ภายใต้หลักวิธีวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ อันจะเป็นแนวทางให้แก่ธนาคารและหน่วยงานงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ผลการศึกษาเชิงประจักษ์นี้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านหนี้สินได้ตรงสาเหตุ อีกทั้งเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจในประเด็นการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้าเงินกู้ เพื่อนำไปพัฒนาแนวทางการชำระหนี้ของลูกค้าเงินกู้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางด้านหนี้สินของลูกค้าเงินกู้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้าเงินกู้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ลูกค้าเงินกู้ ธ.ก.ส. สาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 14,407 ราย (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาบ้านผือ, 2563 : 13)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ลูกค้าเงินกู้ ธ.ก.ส. สาขาบ้านผือ ซึ่งทราบจำนวนประชากร จึงใช้สูตรคำนวณของ Yamane, T. (1967 : 258) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 390 การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เฉพาะลูกค้าเงินกู้ ธ.ก.ส. สาขาบ้านผือ จำนวน 390 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยที่แบบสอบถามมีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัย

ส่วนบุคคลของลูกค้าเงินกู้ จำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำการเกษตร อาชีพนอกภาคการเกษตร รายได้จากอาชีพนอกภาคการเกษตร ต่อปี จำนวนบุตรที่กำลังศึกษาในแต่ละระดับการศึกษา การเข้าร่วมโครงการขยายระยะเวลาชำระหนี้ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายฉุกเฉินระหว่างช่วงการชำระหนี้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของพืชเศรษฐกิจ การใช้เงินกู้เพื่อการเกษตรผิดวัตถุประสงค์ เงินกู้ในโครงการของรัฐบาล ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านธนาคาร จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นลูกค้าของธนาคาร ยอดเงินกู้ก่อนแรกหลังจากเป็นลูกค้า ธ.ก.ส อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ลักษณะการกู้เงิน ประเภทหลักประกันเงินกู้ สภาพภูมิประเทศของที่ดินจำนอง และความพึงพอใจในการให้บริการของ ธ.ก.ส. ตอนที่ 4 ศักยภาพในการส่งชำระหนี้ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ความสามารถชำระหนี้ได้ตรงตามเวลาที่กำหนด การลดจำนวนเงินที่ส่งชำระหนี้ในปีถัดมาและความสามารถชำระหนี้ได้ครบจำนวนตามที่กำหนด แบบสอบถามเป็นแบบให้ผู้ตอบกรอกข้อมูล ยกเว้นความพึงพอใจในการให้บริการของ ธ.ก.ส. มีข้อความถามย่อย 12 ข้อ มีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วัดระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ อธิบายถึงข้อสงสัยและวิธีการตอบแบบสอบถามก่อนเพื่อให้มีความเข้าใจในเนื้อหาของแบบสอบถาม 2) เก็บรวบรวมข้อมูลลูกหนี้เงินกู้ของธนาคาร ที่ถูกคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 ราย ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2562 ถึงเดือน กรกฎาคม 2563 3) ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามทั้งหมด แล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้ 1) ใช้สถิติร้อยละ (Percentage) อธิบายข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อมูล โดยมีการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล 2) ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีการนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย 3) การวิเคราะห์การถดถอยพหุโลจิสติกส์ เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้าเงินกู้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยกำหนดให้ตัวแปรตาม คือ การชำระหนี้คืน (ตรงตามเวลา = 1 และไม่ตรงตามเวลา = 0) ซึ่งถูกบรรยายด้วย เวกเตอร์ของตัวแปรอิสระใน 3 ส่วน อันได้แก่ 1) ปัจจัยทางด้านบุคคล 2) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และ 3) ปัจจัยทางด้านธนาคาร โดยสามารถเขียนในรูปแบบฟังก์ชันได้ ดังนี้

เมื่อ

$$\text{Repayment}_i = \Phi_0 + \omega_i P'_i + \psi_i C'_i + \Omega_i B'_i + \varepsilon_i$$

Repayment_i แทน การชำระหนี้คืนของลูกค้าเงินกู้

1 = การชำระหนี้คืนตรงตามเวลา

0 = การชำระหนี้คืนไม่ตรงตามเวลา

P'_i แทน เวกเตอร์ของตัวแปรปัจจัยด้านบุคคล

โดยที่ $i = 1$ คือ เพศ $i = 2$ คือ อายุ (ปี) $i = 3$ คือ จำนวนปีการศึกษา (ปี) $i = 4$

คือ จำนวนสมาชิกครัวเรือน (คน) $i = 5$ คือ ประสบการณ์ในการทำการเกษตร (ปี) $i = 6$ คือ จำนวนบุตรที่กำลังศึกษา (คน)

C'_i แทน เวกเตอร์ของตัวแปรปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

โดยที่ $i = 1$ คือ สภาพภูมิประเทศของที่ดินจำนอง

1 = เขตชุมชนเมือง 2 = ติดทางสาธารณะ 3 = ไม่ติดทาง

สาธารณะ 4 = ไม่ได้จำนองที่ดิน

$i = 2$ คือ ค่าใช้จ่ายฉุกเฉินระหว่างช่วงการชำระหนี้

1 = มีค่าใช้จ่ายฉุกเฉินระหว่างช่วงการชำระหนี้

0 = ไม่มีค่าใช้จ่ายฉุกเฉินระหว่างช่วงการชำระหนี้

$i = 3$ คือ ขนาดพื้นที่การเกษตร (ไร่)

$i = 4$ คือ การใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ของธนาคาร

1 = มีการใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์

0 = ไม่มีการใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์

B'_i แทน เวกเตอร์ของตัวแปรปัจจัยด้านธนาคาร

โดยที่ $i = 1$ คือ มูลค่าหนี้คงเหลือ (บาท)

$i = 2$ คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (%)

$i = 3$ คือ ประเภทหลักประกันเงินกู้

1 = อสังหาริมทรัพย์

0 = บุคคล

$i = 4$ คือ ความพึงพอใจต่อพนักงาน (ค่าคะแนนเฉลี่ย)

Φ_0 แทน ค่าคงที่ในแบบจำลอง

ω_i แทน ค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการประมาณในเวกเตอร์ปัจจัยด้านบุคคล

ψ_i	แทน	ค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการประมาณในเวกเตอร์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
Ω_i	แทน	ค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการประมาณในเวกเตอร์ปัจจัยด้านธนาคาร
ε_i	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนในแบบจำลอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้าเงินกู้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุป ผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็น เพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51 ปี จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย 13 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีจำนวนบุตรที่กำลังศึกษาเฉลี่ย 1 คน มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 26 ปี ซึ่งทำการปลูกอ้อยเป็นผลผลิตหลัก รองลงมา คือ การปลูกข้าว

2. ข้อมูลพฤติกรรมทางด้านหนี้สินของลูกค้าเงินกู้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พฤติกรรมทางด้านหนี้สินของลูกค้าเงินกู้

รายละเอียด	%	$\bar{X}$	Std. Dev.
ระยะเวลาการเป็นลูกค้า (ปี)		12.59	9.68
ยอดเงินกู้ก้อนแรก (บาท)		97,531	217,439
มูลค่าหนี้คงเหลือ (บาท)		297,237	338,877.08
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ย (%)		7.27	1.83
ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของพืชเศรษฐกิจ (ไร่)			
อ้อย	55.47	11.84	24.74
ยางพารา	24.22	2.39	4.92
ข้าว	78.52	10.5	9.01
มันสำปะหลัง	24.61	2.58	5.74
ประเภทหลักประกันเงินกู้			
จำนองอสังหาริมทรัพย์	26.95		
บุคคลค้ำประกัน	35.55		
ใช้หลักประกันทั้ง 2 ประเภท	37.50		
สถานะของการพักชำระหนี้			
พักหนี้	64.45		
ไม่พักหนี้	35.55		
ความพึงพอใจต่อพนักงาน		4.36	1.15
พึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่บริการสินเชื่อ		4.43	0.84
พึงพอใจต่อกระบวนการ/ขั้นตอนของ การให้บริการ		4.26	0.60
พึงพอใจต่อผลการให้บริการ		4.38	0.59
สภาพภูมิประเทศของที่ดิน			

รายละเอียด	%	$\bar{X}$	Std. Dev.
อยู่ในเขตชุมชนเมือง	6.53		
ติดทางสาธารณะ	42.85		
อยู่ในเขตภูเขาหรือไม่ติดทางสาธารณะ	19.59		
ไม่ได้จ้างขนส่งหาหมักรัพย์	31.03		
การมีค่าใช้จ่ายฉุกเฉินเข้ามาในช่วงการชำระหนี้			
เทศกาลงานบุญ	10.15		
อุบัติเหตุ/ทุพพลภาพ/เสียชีวิต	5.07		
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	23.43		
ไม่มีค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน	61.35		
การใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์			
ใช้เพื่อการศึกษาบุตร	38.31		
ใช้เพื่อการบริโภค	35.06		
ชำระหนี้ในระบบ	12.33		
ใช้จ่ายวัตถุประสงค์อื่นๆ	14.30		
ลักษณะการกู้เงิน			
กู้แบบเดี่ยว	12.70		
กู้แบบกลุ่มอาชีพ	9.39		
กู้แบบกลุ่มการเงิน	9.39		
กู้แบบกลุ่มบุคคล	68.52		
การชำระหนี้ตามกำหนด (Y)			
ตรงตามกำหนด	77.34		
ไม่ตรงตามกำหนด	22.66		

จากตารางที่ 1 พฤติกรรมทางด้านหนี้สินของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกค้าเงินกู้ของธนาคารเฉลี่ยที่ 13 ปี โดยมียอดเงินกู้ครั้งแรกเฉลี่ยที่ 97,531 บาท ทั้งยังคงมียอดเงินกู้คงเหลือเฉลี่ยอยู่ที่ 297,237 บาท มีการพักชำระหนี้เงินต้น (ร้อยละ 64.45) ใช้หลักประกันเป็นอสังหาริมทรัพย์และบุคคล (ร้อยละ 37.50) และมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 7.27 ซึ่งทำการปลูกข้าวเป็นผลผลิตหลัก (ร้อยละ 78.52) เฉลี่ยอยู่ที่ 10.5 ไร่ รองลงมาคือการปลูกอ้อย (ร้อยละ 55.47) เฉลี่ยอยู่ที่ 11.84 ไร่ ภายใต้ความพึงพอใจจากการใช้บริการเฉลี่ยที่ 4.36 จากความพึงพอใจ 5 ระดับ สภาพภูมิประเทศของที่ดินติดทางสาธารณะ

ประโยชน์ (ร้อยละ 42.85) ไม่มีค่าใช้จ่ายฉุกเฉินในช่วงเวลาการชำระหนี้ (ร้อยละ 61.32) โดยมีการใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ในการการศึกษาของบุตร (ร้อยละ 38.31) ซึ่งมีลักษณะการกู้เงินแบบกลุ่มบุคคล (ร้อยละ 68.52) โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างมีการชำระเงินตรงตามระยะเวลาที่กำหนด (ร้อยละ 77.34)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้าเงินกู้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาบ้านฝ่อ อำเภอบ้านฝ่อ จังหวัดอุดรธานี ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองถดถอยโลจิสติกส์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้า

การชำระหนี้ตรงเวลา	ค่าสถิติ		
	Coef.	S.E.	Sig
ปัจจัยด้านบุคคล			
เพศ (หญิง)	0.568	0.440	
อายุ (ปี)	-0.034	0.028	
ปีการศึกษา	-0.037	0.053	
สมาชิกครัวเรือน (คน)	-0.063	0.141	
ประสบการณ์การเกษตร (ปี)	0.012	0.018	
สมาชิกที่กำลังศึกษา (คน)	-0.082	0.272	
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ			
ลักษณะของที่ดินจำนอง			
- เขตชุมชนเมือง		Based	
- ติดทางสาธารณะ	0.109	1.345	
- ไม่ติดทาง	-0.426	1.368	
- ไม่ได้จำนอง	-0.275	1.356	
ค่าใช้จ่ายฉุกเฉินระหว่างชำระหนี้	-0.376	0.239	*
ขนาดพื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	0.000	0.007	
การใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์	1.118	0.885	
ปัจจัยทางด้านการธนาคาร			
มูลค่าหนี้คงเหลือ	-0.183	0.154	
อัตราดอกเบี้ย (%)	-0.796	0.149	***
หลักประกันเงินกู้			
- บุคคล		Based	
- ที่ดิน	1.462	0.585	***
ความพึงพอใจในภาพรวม	0.822	0.349	**

การชำระหนี้ตรงเวลา	ค่าสถิติ		
	Coef.	S.E.	Sig
ค่าคงที่	8.008	3.635	**
Wald Chi-Squared (df)		72.600 (16)	***
Pseudo R-Squared		0.274	
AIC		226.283	

หมายเหตุ: ***, **, * แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 0.05, 0.1 ตามลำดับ

จากตารางที่ 2 ภายใต้แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การมีรายจ่ายฉุกเฉินระหว่างช่วงการชำระหนี้ ที่ส่งผลต่อการชำระหนี้ไม่ตรงตามกำหนด ยกตัวอย่างเช่น เทศกาลงานบุญ อุบัติเหตุ/ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิต ค่าเทอม/ค่ากินอยู่ของบุตรที่กำลังศึกษา รวมไปถึงการชำระหนี้ในระบบ ค่าใช้จ่ายฉุกเฉินเหล่านี้เป็นสิ่งที่ลูกค้ำเงินกู้เล็งเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องชำระก่อนชำระหนี้เงินกู้ ธ.ก.ส. เพราะมีความมั่นใจว่าธนาคารซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาล จะมีมาตรการช่วยเหลือลูกค้ำเงินกู้ที่มีภาระค่าใช้จ่ายหนัก ด้วยสาเหตุการชำระหนี้ที่ไม่ตรงตามกำหนด ทำให้ธนาคารคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่เพิ่มขึ้น(ดอกเบี้ยปรับ) โดยพิจารณาจากประวัติการชำระหนี้ของลูกค้ำเงินกู้ ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยมีโอกาสทำให้ชำระหนี้ไม่ตรงตามเวลาอยู่ที่ร้อยละ 8.92 หลักประกันประเภทอสังหาริมทรัพย์ มีโอกาสทำให้ชำระเงินกู้ได้ตรงตามเวลาอยู่ที่ร้อยละ 14.46 และ ความพึงพอใจต่อเจ้าพนักงานธนาคาร ให้โอกาสชำระเงินกู้ได้ตรงตามเวลาเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.52 เนื่องจากพนักงานพัฒนาธุรกิจ(สินเชื่อ) เข้าไปมีบทบาทในช่วงก่อนกู้ เช่น การสอบถามข้อมูลขึ้นทะเบียนลูกค้ำเงินกู้ในลักษณะการรวมกลุ่ม การประชุมจัดตั้งกลุ่มของสมาชิกเงินกู้ในชุมชนเดียวกัน ระหว่างกู้ การประเมินราคาอสังหาริมทรัพย์ การหาตลาด การให้ความรู้ทางการเงิน และหลังการกู้ การติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ รวมไปถึงการติดตามการส่งชำระหนี้

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ข้อมูลพฤติกรรมด้านหนี้สินของกลุ่มตัวอย่าง

ด้านพฤติกรรมการเป็นหนี้ของลูกค้ำเงินกู้ พบว่ามียอดเงินกู้เฉลี่ยครั้งแรกอยู่ที่ 97,531 บาทและมีการกู้เงินเพิ่มขึ้นในระยะต่อมา โดยมียอดเงินต้นคงเหลือเฉลี่ยอยู่ที่ 297,237 บาท โดยส่วนใหญ่สามารถชำระหนี้เงินกู้ได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยที่ร้อยละ 7.27 ต่อปี ข้อมูลดังกล่าวถือว่าใกล้เคียงกับอัตราดอกเบี้ย MRR ที่ธนาคารจัดให้เป็นอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้ำเงินกู้ที่มีประวัติการชำระหนี้ดีเยี่ยม อาจมีผลมาจากการเข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ต้นเงินของรัฐบาล ที่ทำให้ลูกค้ำส่วนใหญ่ตัดสินใจลดภาระการส่งชำระต้นเงินกู้โดยชำระเพียงดอกเบี้ยจะทำให้ไม่เสียประวัติการชำระหนี้ ยังถือเป็นลูกค้ำที่มีประวัติ

การชำระหนี้ในระดับดีเยี่ยมของธนาคารต่อไป ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้คะแนนความพึงพอใจต่อการให้บริการของพนักงานเฉลี่ยที่ 4.36 จากความพอใจ 5 ระดับ และมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการชำระเงินกู้ที่ตรงเวลา แสดงให้เห็นว่าพนักงานธนาคารมีความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าผู้กู้ สภาพภูมิประเทศของที่ดินจำนองของลูกค้าผู้กู้โดยส่วนใหญ่ติดทางสาธารณประโยชน์ เนื่องมาจากภายหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร เกษตรกรในปัจจุบันจำเป็นต้องใช้รถบรรทุกผลผลิตออกมายังแหล่งรับซื้อ ดังนั้น เพื่อเป็นการสะดวกและเป็นการเพิ่มมูลค่าของที่ดินส่วนบุคคล เกษตรกรส่วนใหญ่จึงยินยอมมอบที่ดินส่วนบุคคลเพื่อสร้างเป็นเส้นทางสาธารณะผ่านพื้นที่การเกษตรของตนเอง ในด้านของการใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์การกู้เงินเพื่อการเกษตร ลูกหนี้มีการนำเงินกู้มาใช้ในการศึกษาของบุตร เนื่องมาจากรายได้คงเหลือไม่เพียงพอหลังจากหักชำระหนี้เงินกู้และการบริโภคในครัวเรือน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภานุวัฒน์ ห้วยหงษ์ทอง และคณะ (2558 : 755-758) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรค้างชำระหนี้ เนื่องจากเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนมากขึ้น เช่น ค่าเล่าเรียนของบุตร ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้าธนาคาร

ผลของแบบจำลองแสดงให้เห็นว่าลูกค้าเงินกู้จะชำระหนี้ได้ตรงตามเวลาที่กำหนดเมื่อมีการวางอสังหาริมทรัพย์เป็นหลักประกันเงินกู้ แสดงเห็นว่าลูกค้าเงินกู้เล็งเห็นถึงความเสี่ยงจากการใช้อสังหาริมทรัพย์มาเป็นหลักประกันค้ำประกัน และยังตระหนักถึงการสูญเสียในหลักทรัพย์นั้นทำให้หลักประกันเงินกู้ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์มีบทบาทต่อการจ่ายชำระหนี้ให้ตรงตามเวลา จากผลของการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ M.R Kohansal et al. (2008 : 4455-4459) ที่กล่าวว่า การกู้เงินถือเป็นความเสี่ยงที่พึงเกิดขึ้นต่อสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันส่งผลให้ผู้กู้พิจารณาถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นและหลีกเลี่ยงความเสี่ยงนั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gutu, F., et al. (2017 : 42-52) ที่พบว่า หลักประกันเงินกู้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ลูกหนี้สามารถจ่ายชำระหนี้ได้ตรงเวลา สำหรับความพึงพอใจต่อเจ้าพนักงานธนาคารในการให้บริการถือเป็นอีกหนึ่งหัวใจสำคัญของธนาคารในด้านการบริการ เพราะการติดตามและกำกับดูแลสินเชื่อที่ดีของธนาคารนั้นส่งผลให้ ลูกค้าของธนาคารไม่ผิดนัดชำระหนี้ต่อสถาบันทางการเงิน และเข้าถึงข้อมูลการชำระหนี้ที่ถูกต้องครบถ้วน ลดความบกพร่องของข้อมูลข่าวสารที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับงานของ Mehmood, Y. , et al. (2012 : 447-451) ที่พบว่า การติดตามกำกับดูแลลูกค้าสินเชื่อของสถาบันการเงินส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการชำระหนี้ที่ไม่เป็นไปตามนัด

ขณะเดียวกันอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าใช้จ่ายฉุกเฉินที่เกิดขึ้นระหว่างการกู้ พบว่า ส่งผลต่อการชำระหนี้ที่ไม่ตรงตามระยะเวลากำหนด เนื่องด้วย ทั้งสองปัจจัยทำให้ลูกค้าเงินกู้ต้องมีความพยายามที่เพิ่มขึ้นในการแสวงหาเงินต้นที่มากขึ้นเพื่อให้ทันต่อการชำระในงวด ผลการศึกษานี้ มีความสอดคล้องกับงานของ M.R Kohansal et al. (2008 : 4455-4459); Sileshi, M, et al. (2012 : 205-213) ที่พบว่า อุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อการผิดชำระหนี้ของลูกค้าเงินกู้ ได้รับอิทธิพลมาจากการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่สูงขึ้น ทำให้มีความลำบากในการส่งชำระหนี้ ผวนกับการมีค่าใช้จ่ายฉุกเฉินระหว่างการกู้ ทำให้ลูกค้าเงินกู้มี

ทุนไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี ศรีชัย (2555 : 92) พบว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้จ่ายชำระหนี้ของลูกค้าหนี้เกิดความล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้นำหัวข้อที่ลูกค้าให้ความสำคัญมาข้อเสนอแนะ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันหนี้ค้างชำระรวมไปถึงทราบแนวทางแก้ไขหนี้ค้างชำระที่ตรงสาเหตุ และจัดเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้เพื่อช่วยพัฒนางานด้านสินเชื่อ ดังนี้

1. ความพึงพอใจในการให้บริการ หรือการกำกับดูแลของพนักงานสินเชื่อมีผลต่อการชำระหนี้ที่ตรงเวลา เนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบันธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรนอกจากจะมีบทบาทด้านการเงินยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทอย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานและลูกค้า ดังนั้นธนาคารควรมีการฝึกอบรมด้านความรู้การให้สินเชื่อและที่สำคัญคือการมีใจให้บริการ ได้แก่ การบริการที่รวดเร็ว ความเอาใจใส่ ความเสมอภาค การได้รับใบแจ้งที่ตรงเวลาและการกำกับดูแลภายหลังจากการกู้เงิน

2. ประเภทหลักประกันเงินกู้ การใช้อสังหาริมทรัพย์ในการเข้าจำนองเพื่อกู้ยืม ซึ่งเป็นหลักประกันที่มีความมั่นคง จะส่งผลให้ลูกค้าเงินกู้ชำระหนี้ได้ตรงเวลา ดังนั้นพนักงานธนาคารควรใช้ความระมัดระวังในการพิจารณาสินเชื่อด้านหลักประกันเงินกู้

3. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่งผลให้มีโอกาสชำระหนี้ไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง ดังนั้น พนักงานธนาคารควรชี้แจงถึงรายละเอียดอัตราดอกเบี้ยให้ผู้กู้ได้เข้าใจและตระหนักถึงจำนวนดอกเบี้ยที่ต้องชำระเมื่อครบกำหนด การชำระหนี้ และชี้แจงหากเกิดการชำระหนี้ล่าช้าจะส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ปรับสูงขึ้น ซึ่งลูกค้าต้องรับภาระค่าใช้จ่ายมากขึ้น

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์ ศึกษาถึงข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของลูกค้าเงินกู้และทราบสาเหตุที่ค้างชำระหนี้ เพื่อให้สามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้ได้เหมาะสมมากขึ้น

5. ควรมีการศึกษาถึงหนี้สินลูกค้าเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จากแหล่งเงินกู้อื่นร่วมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเงินในชุมชน กองทุนหมู่บ้าน รวมไปถึงหนี้นอกระบบ ที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีภาระหนี้เกินความจำเป็น และศึกษาถึงช่วงเวลาในการส่งชำระหนี้ว่ามีความสอดคล้องกับช่วงเวลาที่เกษตรกรมีรายได้หรือไม่ ที่อาจส่งผลให้ไม่สามารถชำระหนี้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด อีกทั้งยังมีแนวโน้มหนี้สินที่เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร อินทรักษ์. (2562). สถานการณ์หนี้ครัวเรือนอีสานผ่านมุมมอง Big Data ของเครดิตบูโร. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2563. แหล่งที่มา : [https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/NorthEastern/DocLib_Research/บทความ%20NCB%20\(ตอน%201\)_edited.pdf](https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/NorthEastern/DocLib_Research/บทความ%20NCB%20(ตอน%201)_edited.pdf)
- ชญาธิษฐ์ สังสีโท และ ศุภวัฒนากร วงศ์ชนวสุ. (2560). วิธีการก่อกำเนิดนอกระบบด้วยการขายฝากของเกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 10 (3), 16-27.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2558). รายงานทางการเงินประจำปี ปีบัญชี 2558. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ ค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2562. แหล่งที่มา : https://www.baac.or.th/th/content-report.php?content_group=0002&content_group_sub=0001&inside=1&year_select=2015
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2559). รายงานทางการเงินประจำปี ปีบัญชี 2559. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ ค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2562. แหล่งที่มา : https://www.baac.or.th/th/content-report.php?content_group=0002&content_group_sub=0001&inside=1&year_select=2016
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2560). รายงานทางการเงินประจำปี ปีบัญชี 2560. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ ค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2562. แหล่งที่มา : https://www.baac.or.th/th/content-report.php?content_group=0002&content_group_sub=0001&inside=1&year_select=2017
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2561). รายงานทางการเงินประจำปี ปีบัญชี 2561. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ ค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2562. แหล่งที่มา : https://www.baac.or.th/th/content-report.php?content_group=0002&content_group_sub=0001&inside=1&year_select=2018
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบ้านผือ. (2563). *รายงานประจำปี 2562 สาขาบ้านผือ*. อุดรธานี: ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบ้านผือ.
- ภาณุวัฒน์ ห้วยหงษ์ทอง และคณะ (2558). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อหนี้ค้างชำระของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. สาขาจก จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารแก่นเกษตร*, 43 (ฉบับพิเศษ 1), 755 - 758.
- วารุณี ศรีชัย. (2555). *ปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้สินเกษตรกร ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน*. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Gutu, F., et al. (2017). Determinant Factors Affecting Loan Repayment Performance of Women Borrowers from Micro Finance Institutions in Southwest Ethiopia: Evidence from Four Woredas around Gilgel Gibe Hydroelectric Power Dam. *Global Journal of Management and Business Research : C Finance*, 17(1), 42-52.
- M.R Kohansal et al. (2008). Effect of Credit Accessibility of Farmers on Agricultural Investment and Investigation of Policy Options in Khorasan-Razavi Province. *Journal of Applied Sciences*, 8 (23), 4455-4459.

- Mehmood, Y. , et al. (2012). Factor Affecting Delay in Repayments of Agricultural Credit; A Case Study of District Kasur of Punjab Province. *World Applied Science Journal*, 17(4), 447-451.
- Sileshi, M, et al. (2012). Factors Affecting Loan Repayment Performance of Smallholder Farmers in East Hararghe, Ethiopia. *Developing Country Studies*, 2(11), 205-213
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.